

Advokat Leif Oscar Olsen:

«Vilkår»

I

INNLEDNING

§ 48. Fylkesmannens kompetanse i klagesaker

Fylkesmannen kan prøve *alle sider av vedtaket*. Når det gjelder prøvingen av *det frie skjønn*, kan fylkesmannen likevel bare endre vedtaket når skjønnen er *åpenbart urimelig*.

- *alle sider av vedtaket ?*
- *det frie skjønn / ”åpenbart urimelig”*

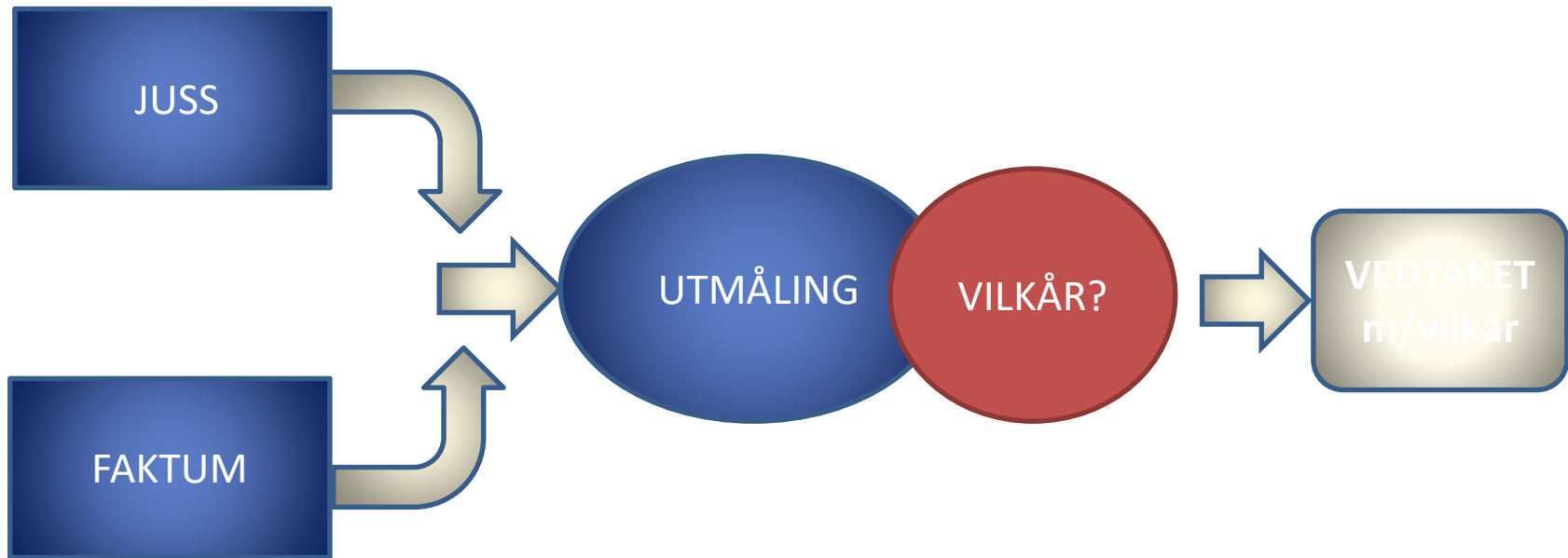
Vedtaket 4 «sider»

- 1) Er **jussen** anvendt riktig ?
- 2) Er riktig **faktum** lagt til grunn ?
- 3) Er **saksbehandlingsreglene** fulgt ?
- 4) Er det utvist er **faglig forsvarlig skjønn** ?

AVGJØRELSESPROSESSEN

AVGJØRELSESPROSESSEN

← 3) SAKSBEHANDLINGSREGLER →

Begrepet «vilkår»

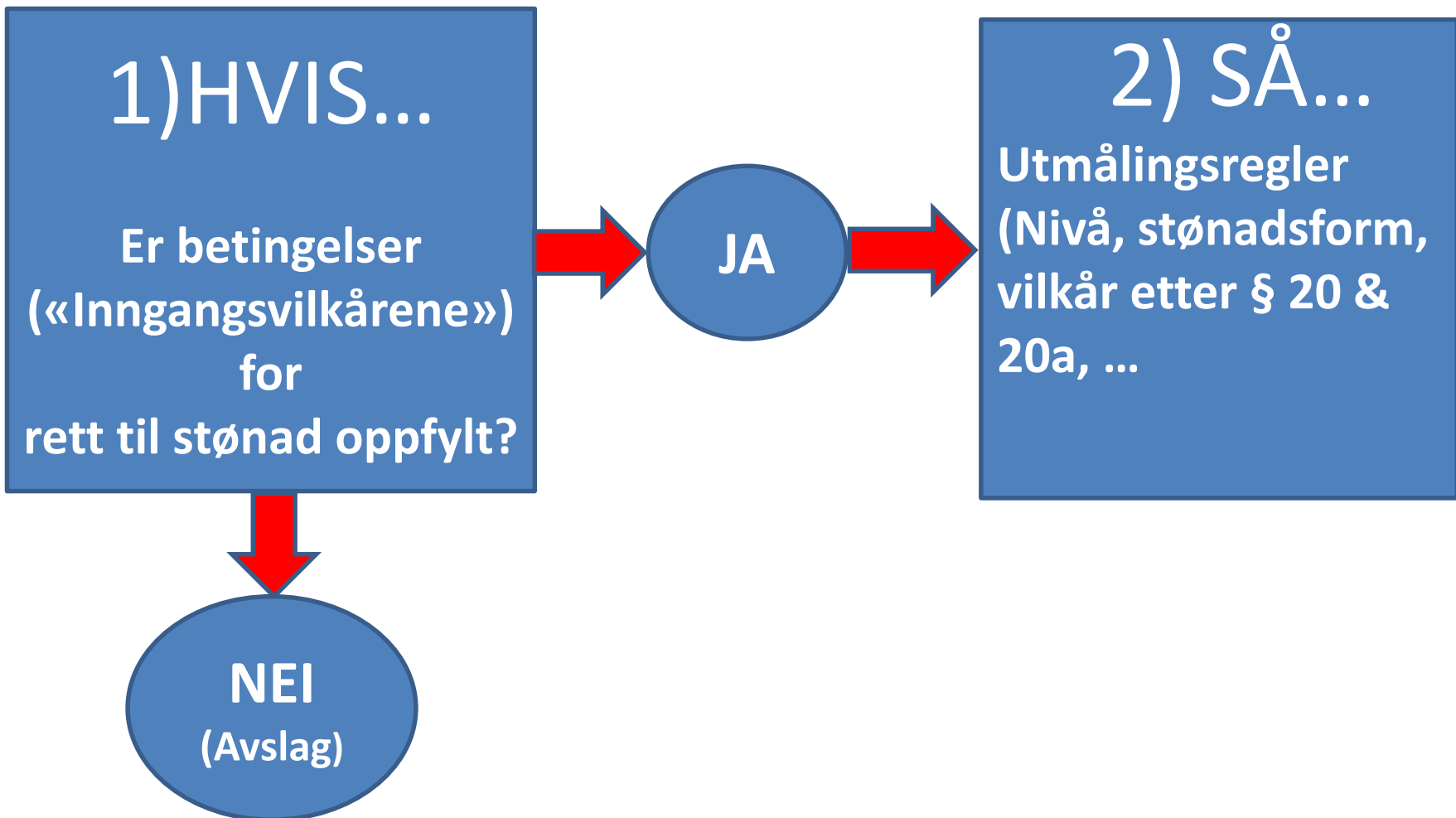
Ulike betydninger/sammenhenger:

- 1) Sotjl § 19: «*Kommunen kan i særlige tilfeller, selv om vilkårene i § 18 ikke er tilstede, ...*» («Inngangsvilkår»)

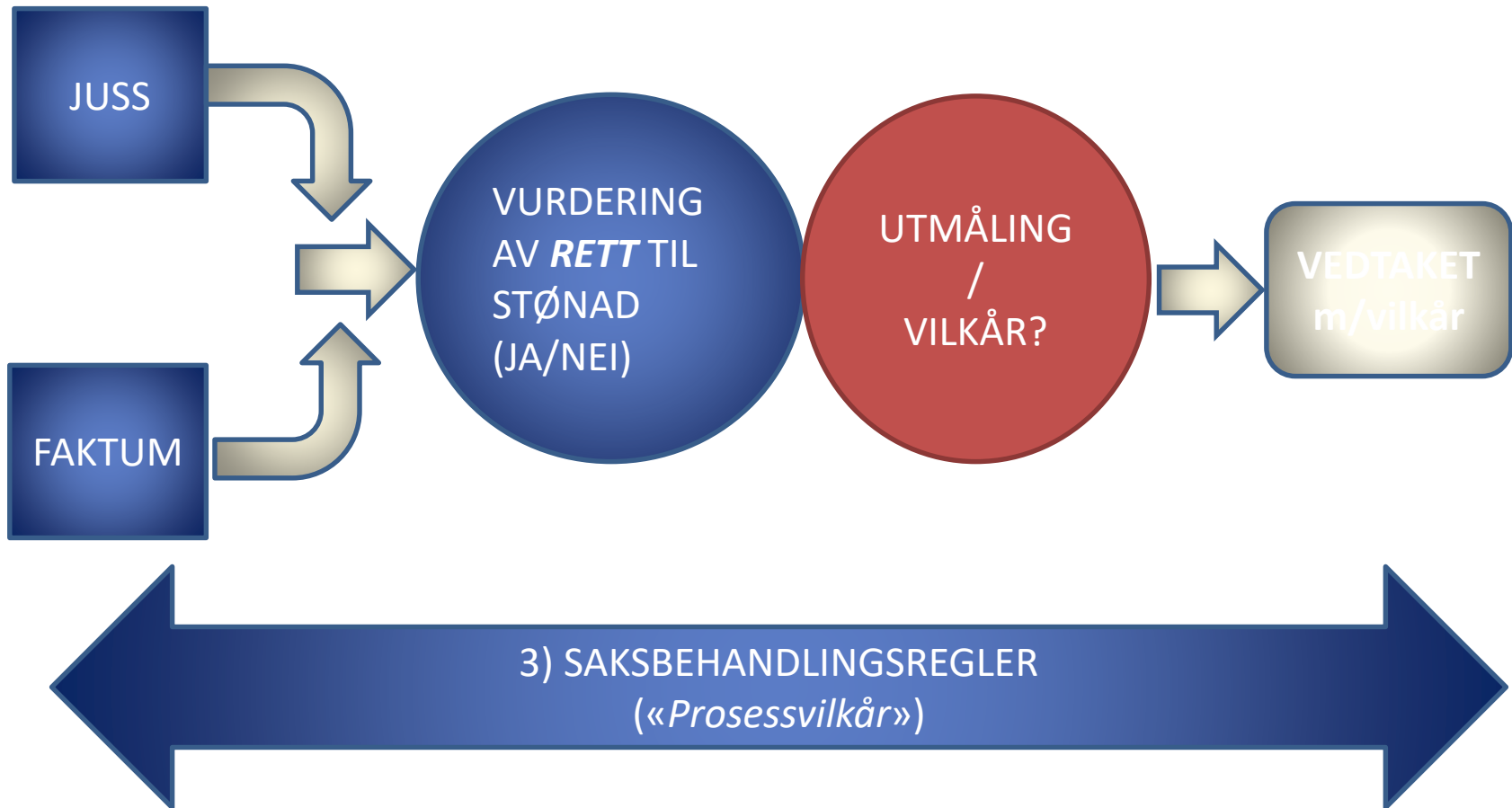
- 2) Sotjl § 20: «*Det kan settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad, herunder...*»

- 3) Vilkår om at det må leveres husleiekvitteringer hver måned o.l. krav til dokumentasjon

Begrepet «vilkår» (forts)

AVGJØRELSESPROSESSEN

Tema i dag

- Når noen har rett på sosialstønad, kan vi da «supplere» vedtaket med å pålegge handlinger, plikter eller begrense rådigheten over stønaden?
- Hvis det er mulig – hvilke grenser er det for hva vi kan belsutte?
- Utenfor dagens tema:
 - Lovens vilkår knyttet til om det foreligger rett til tjenester (***Inngangsvilkårene***)
 - Krav til dokumentasjon m.v. (***Prosessuele vilkår***)

II

DEN JURIDISKE VILKÅRSLÆREN

II DEN JURIDISKE VILKÅRSLÆREN

Innledning: To elementer:

- Kort Historikk
- Er sosialtjenesten spesiell mht vilkår
 - Nei → De alminnelige regler
 - Ja → arbeidsplikt / aktivitetsplikt

Lovendringene siden 1991

Lov om sosiale tjenester (1991)

§ 5-3. *Bruk av vilkår.*

«Det kan settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad, se også § 5-4 tredje ledd og § 5-8. Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket, og ikke urimelig begrense stønadsmottakerens handle- eller valgfrihet. Vilkårene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i denne loven eller i andre lover.»

Lovendringene siden 1991 (forts.)

Ot.prp.nr.103 (2008-2009) Lov om sosiale tjenester i NAV

«Bestemmelsen regulerer sosialtjenestens adgang til å stille vilkår for tildeling av stønad. Bestemmelsen er forslått videreført, men med et krav om at vilkårene ikke må være «uforholdsmessig byrdefulle» for stønadsmottaker. Dette vilkåret kommer i tillegg til at vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket og ikke urimelig begrense vedkommendes handle- og valgfrihet. Dette følger av den alminnelige vilkårslæren. Departementet mente at det av pedagogiske grunner var hensiktsmessig å lovfeste den alminnelige vilkårslæren.»

Lovendringene siden 1991 (forts.)

Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (2009)

§ 20. *Bruk av vilkår*

«Det kan settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad, herunder at mottakeren i stønadsperioden skal utføre passende arbeidsoppgaver i bostedskommunen, se også § 21 tredje ledd og § 25.

Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket. De må ikke være uforholdsmessig byrdefulle for stønadsmottaker eller begrense hans eller hennes handle- eller valgfrihet på en urimelig måte. Vilkårene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i loven her eller andre lover.

Lovendringene siden 1991 (forts.)

Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (Endringen 01.01.2017)

§ 20. *Bruk av vilkår (Nytt tredje ledd):*

«Ved brudd på vilkår kan det fattes vedtak om at stønaden reduseres, forutsatt at det i vedtaket om stønad er informert om muligheten for slik reduksjon. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om reduksjon av stønaden.»

Lovendringene siden 1991 (forts.)

§ 20 a. *Bruk av vilkår for personer under 30 år*

Det skal stilles vilkår om aktivitet for tildeling av økonomisk stønad til personer under 30 år, med mindre tungtveiende grunner taler mot det. Det kan også stilles andre vilkår for tildeling av økonomisk stønad, inkludert vilkår etter § 25.

Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket. De må ikke være uforholdsmessig byrdefulle for stønadsmottakeren eller begrense hans eller hennes handle- og valgfrihet på en urimelig måte. Vilkårene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i loven her eller i andre lover.

Ved brudd på vilkår kan det fattes vedtak om at stønaden reduseres, forutsatt at det i vedtaket om stønad er informert om muligheten for slik reduksjon. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om reduksjon av stønaden.

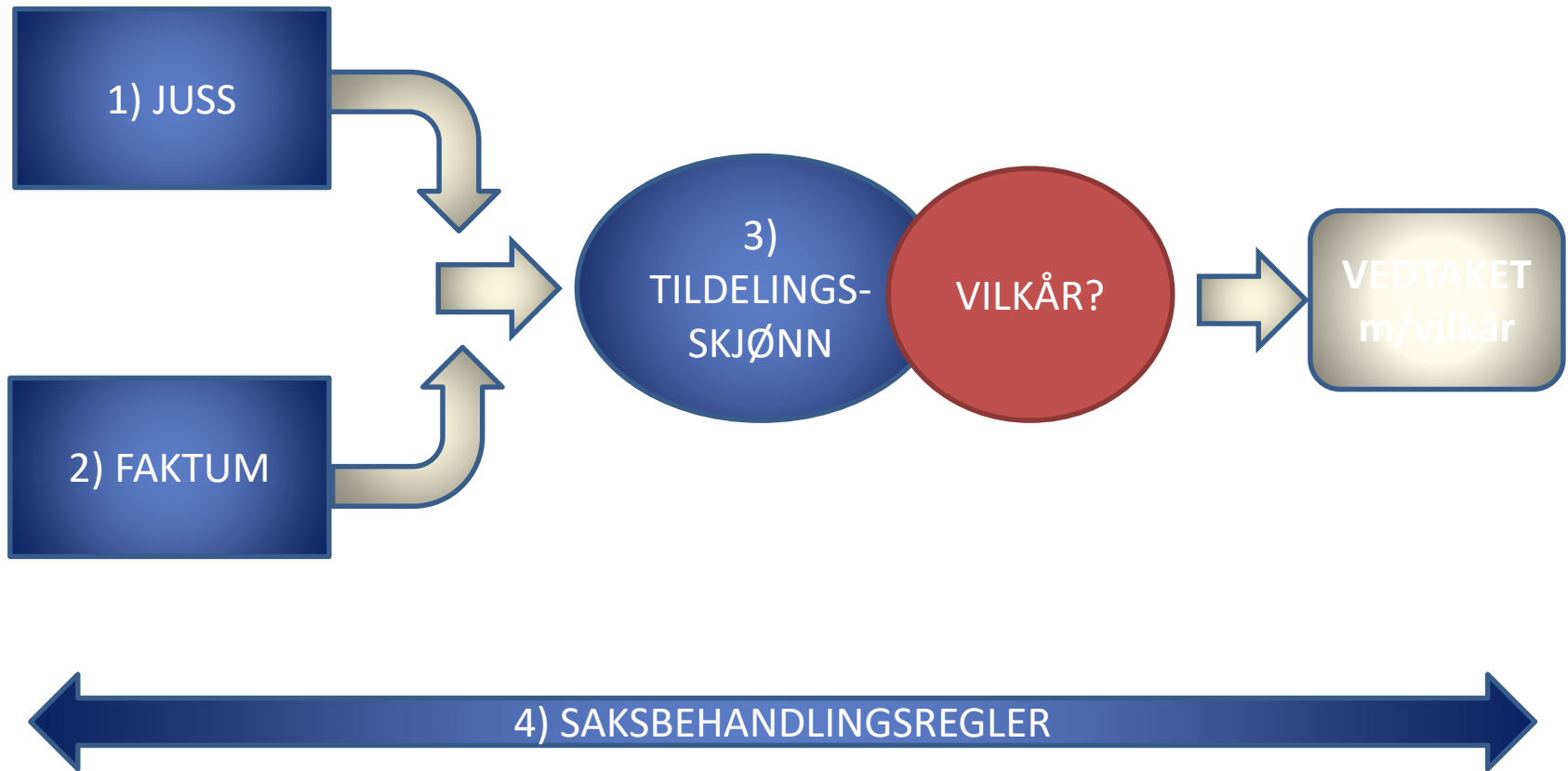
Den juridiske vilkårslæren

Tre elementer:

- Vilkårene må ikke være i strid med andre bestemmelser i sosialtjenesteloven eller andre lover
- Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket.
- Vilkårene må ikke
 - være uforholdsmessig byrdefulle, eller
 - begrense handle- eller valgfriheten på en urimelig måte.

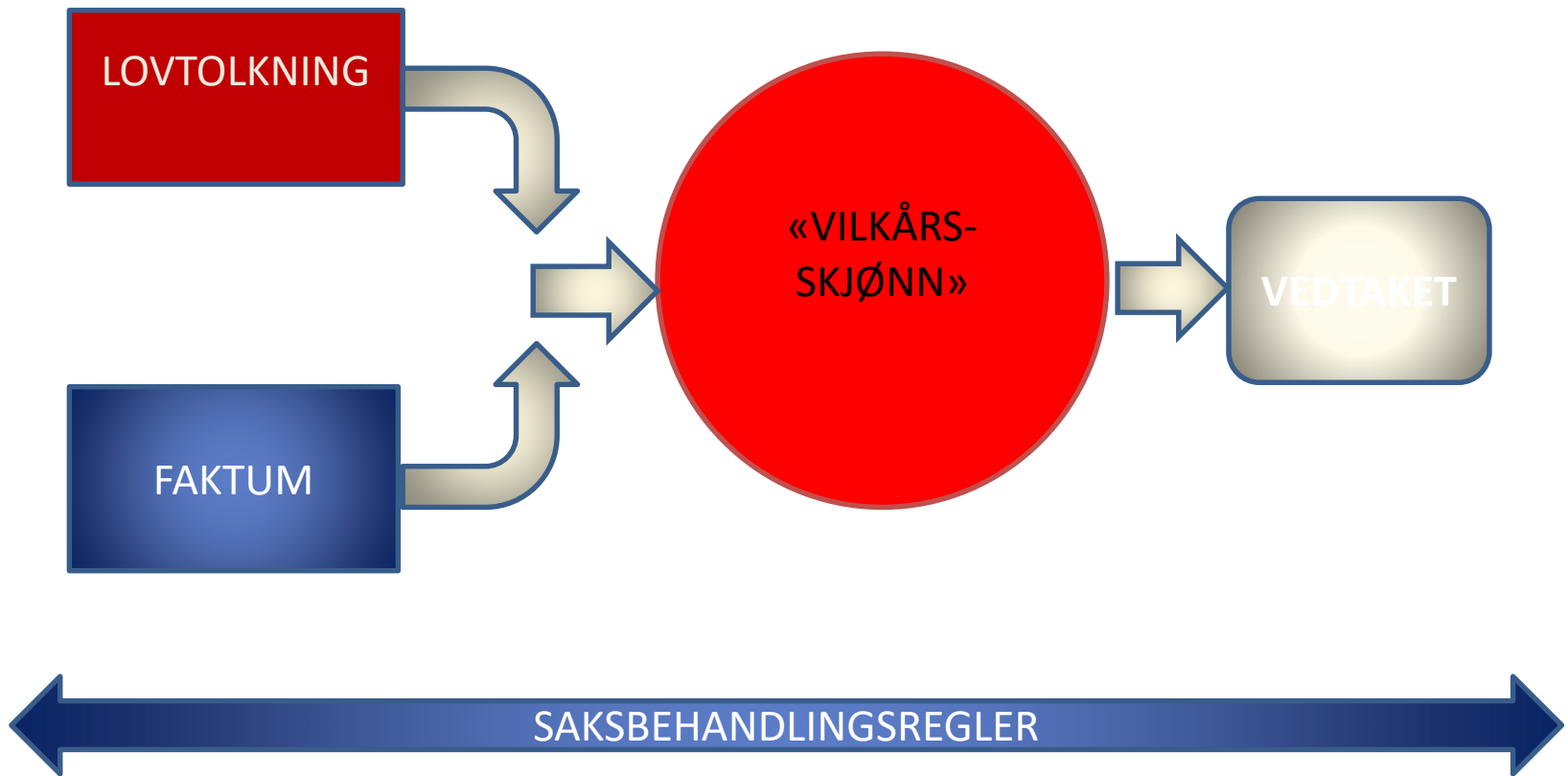
III

DET VIDERE OPPLEGGET

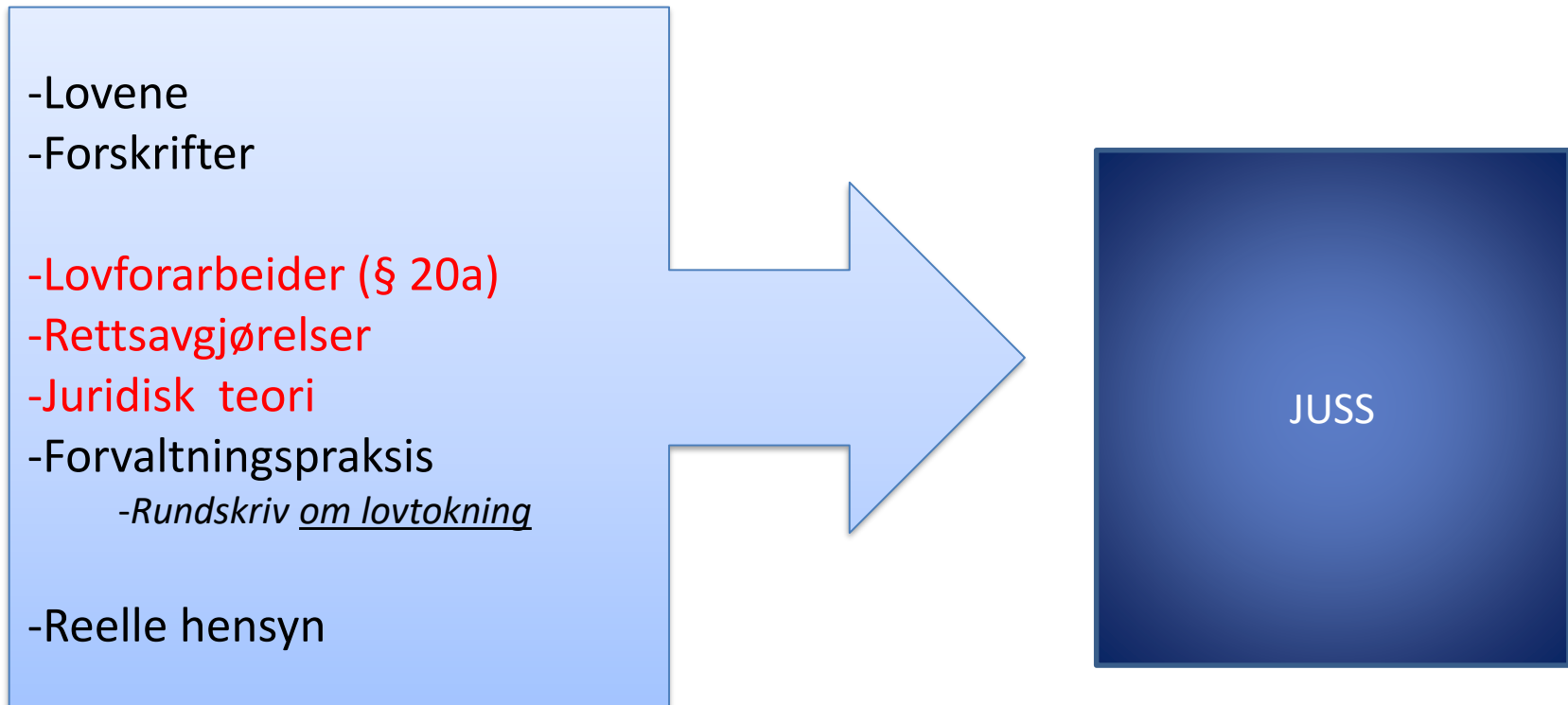

IV

RETTSANVENDELSEN VED VILKÅRSFASTSETTELSE

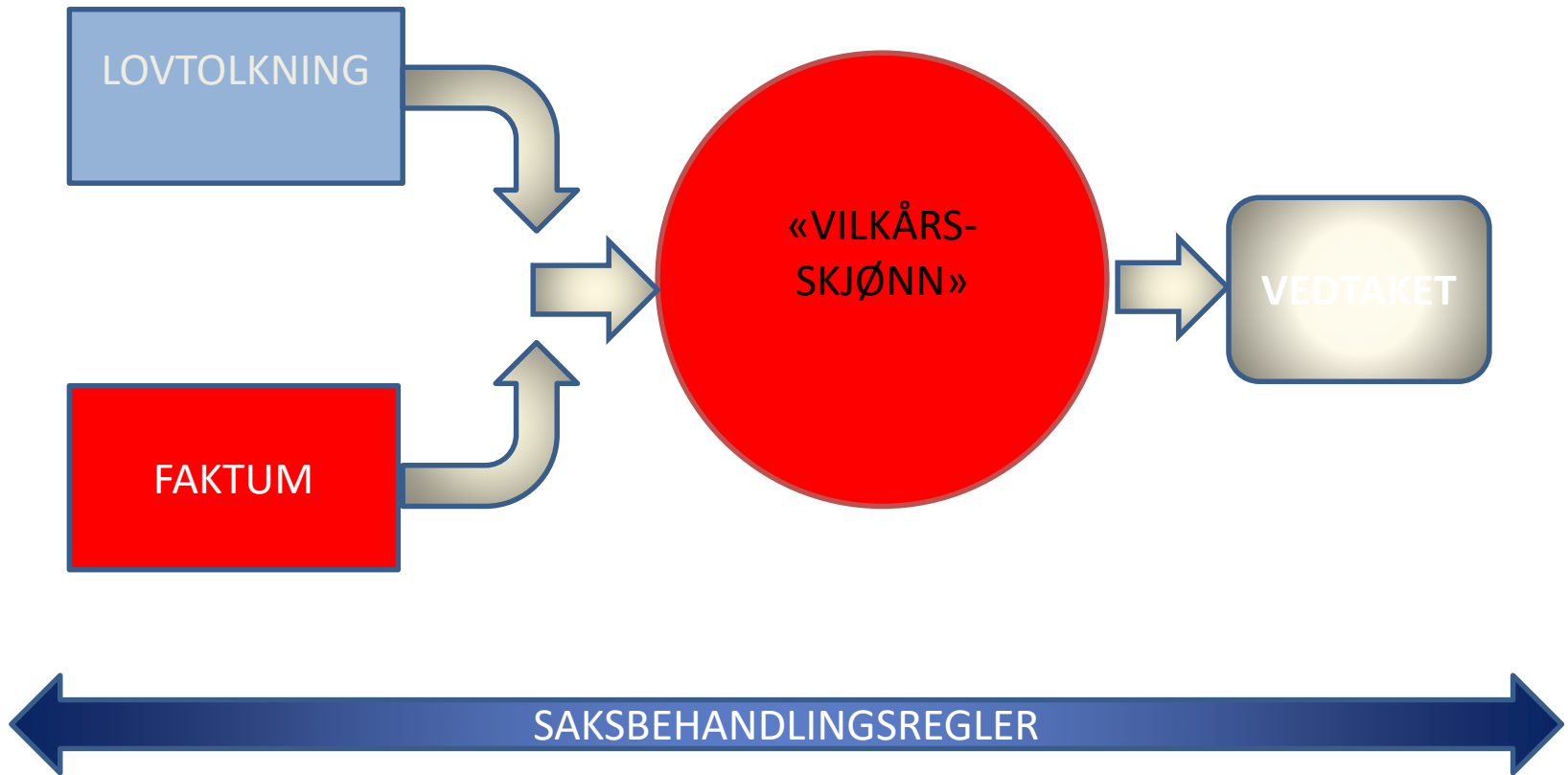

Rettskildene:

V

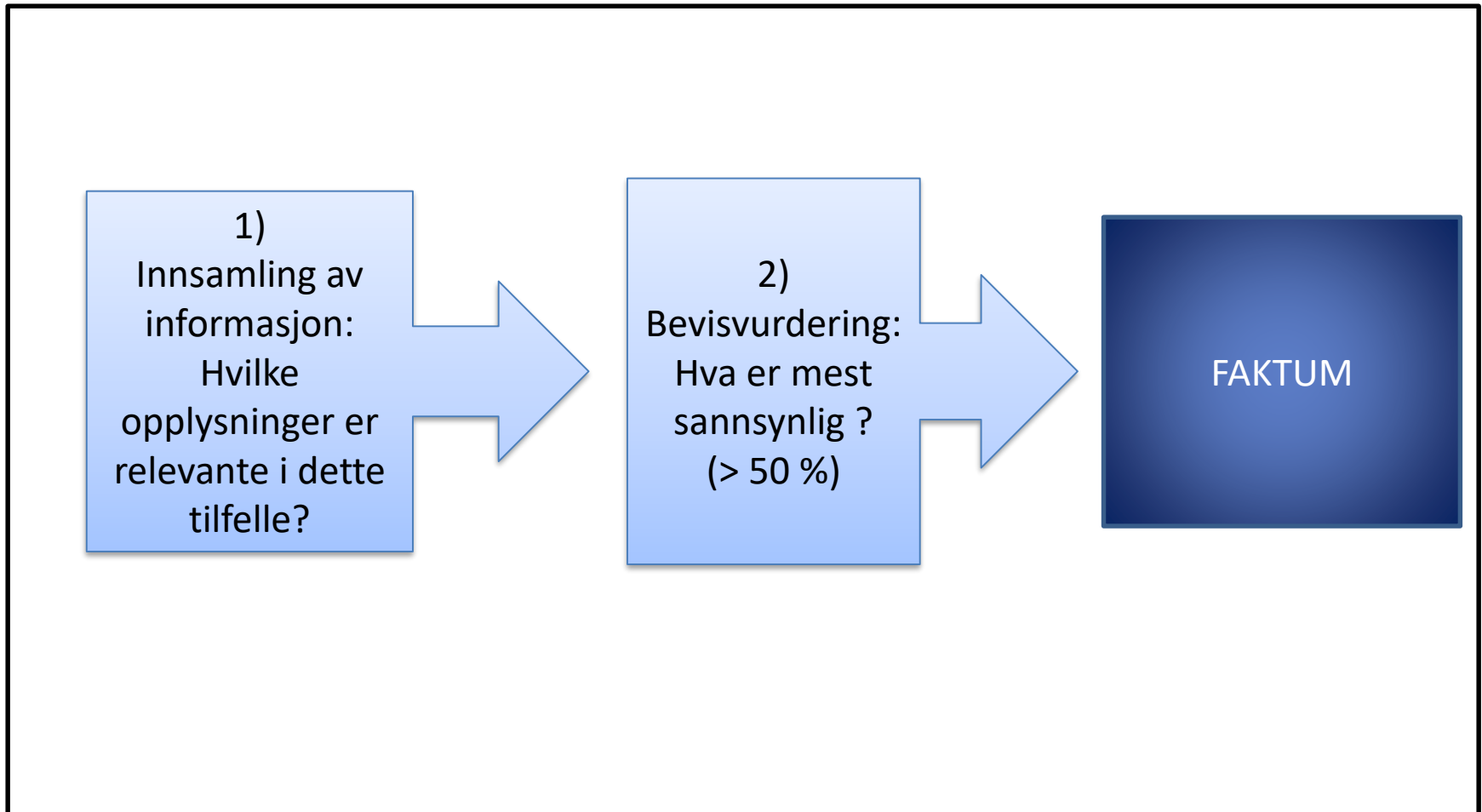
**FAKTAVURDERINGENE VED
VILKÅRSFASTSETTELSE**

Tre hovedtema:

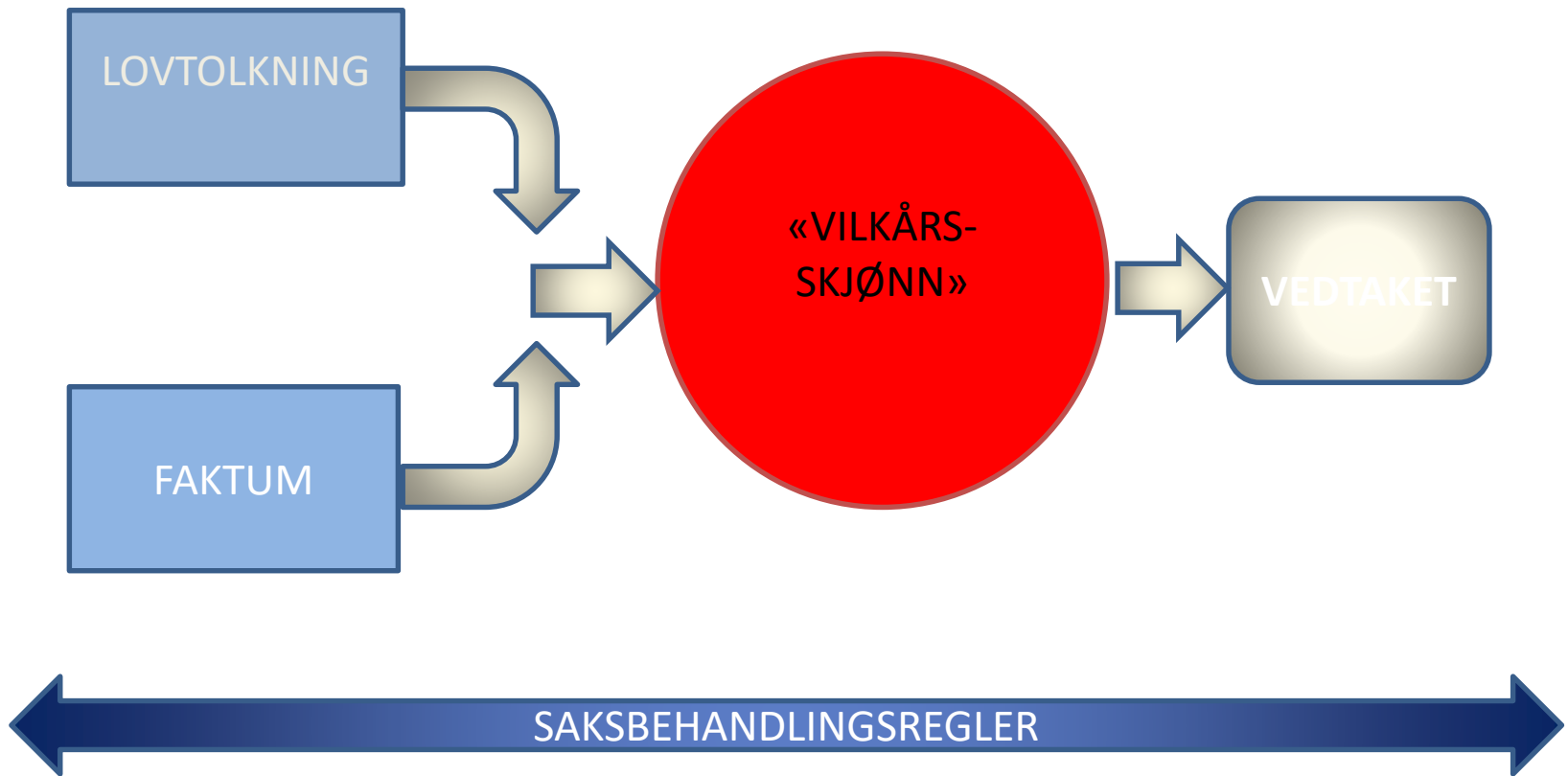
- Hva er relevante fakta
- Hvor mye fakta – når er nok nok?
- Beviskravet

Dokumentasjonen

VI

DE SKJØNNSMESSIGE VURDERINGER VED VILKÅRSFASTSETTELSE

Sosialtjenesteloven § 20 *Bruk av vilkår*

Det kan settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad, herunder at mottakeren i stønadsperioden skal utføre passende arbeidsoppgaver i bostedskommunen, se også § 21 tredje ledd og § 25.

Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket. De må ikke være uforholdsmessig byrdefulle for stønadsmottaker eller begrense hans eller hennes handle- eller valgfrihet på en urimelig måte. Vilkårene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i loven her eller andre lover.

Ved brudd på vilkår kan det fattes vedtak om at stønaden reduseres, forutsatt at det i vedtaket om stønad er informert om muligheten for slik reduksjon. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om reduksjon av stønaden.

Sosialtjenesteloven § 20 *Bruk av vilkår (forts)*

Tre forhold reguleres:

- Vilkår om arbeid for kommunen (1.ledd) → Tar dette senere
- Vilkårsbrudd (3.ledd) → Tar det senere
- ***Tema nå: Den alminnelige vilkårslæren (2.ledd)***

De skjønnsmessige vurderinger

De sosialfaglige vurderingene

- Skal det stilles vilkår i dette tilfelle?
- Hvilke vilkår?
 - Vilkårenes utforming (omgang, hyppighet, tid....)?

De rettslige vurderingene → Hvilke rettslige skranker/rammer er det for skjønnsutøvelsen

- Tema 1: Vilkåret må ikke være rettsstridig
- Tema 2: Vilkåret må ha nær sammenheng med vedtaket.
- Tema 3: Vilkåret må ikke være uforholdsmessig byrdefullt eller begrense handle- eller valgfrihet på en urimelig måte.

Tema 1: Vilkåret må ikke være rettsstridig

- Hva ligger i begrepet rettstridig?
 - Vilkårene må ikke være i strid mot:
 - andre bestemmelser i loven
 - bestemmelser i andre lover
 - Vilkåret må ikke innebære myndighetsmisbruk
 - Åpenbart urimelig
 - Usaklig forskjellsbehandling
 - Utenforliggende hensyn

Tema 1:Vilkåret må ikke være rettsstridig (forts)

- Ikke stride mot bestemmelser i sosialloven (eksempel):
 - Ex: Ikke ytterligere refusjon enn det som følger av 25 og 26
- Ikke stride mot annen lovgivning (eksempler):
 - Adgangen til å disponere tjenestemottakers ytelser etter folketrygdloven er uttømmende regulert i folketrygdloven § 22-6.
 - Ikke krav om straffbar handling, for eksempel vilkår om å selge formuesgoder som NAV-kontoret har grunn til å tro er fremskaffet på ulovlig vis.
 - Grenser mot helse- / behandlingslovgivningen → Krav om behandling
 - Grenser mot «legalitetsprinsippet»
 - Arbeidsplikt og aktivitetsplikt → Neppe uten lovhjemmel

Tema 1: Vilkåret må ikke være rettsstridig (forts)

- Ikke innebære myndighetsmisbruk
 - Åpenbart urimelig
 - Usaklig forskjellsbehandling
 - Utenforliggende hensyn
- Grensen mot fylkesmannens prøving av skjønnsutøvelsen: «åpenbart urimelig»?

Tema 1: Vilkåret må ikke være **FTE** rettsstridig

- Vilkårene må ikke være i strid med andre bestemmelser i loven eller andre lover
- Vilkåret må ikke innebære myndighetsmisbruk
 - Åpenbart urimelig
 - Usaklig forskjellsbehandling
 - Utenforliggende hensyn

Tema 2: Nær sammenheng med vedtaket.

- **Innledning:**

- Hvorfor er det adgang til å stille vilkår til begunstigende vedtak?

- **To sentrale vurderinger:**

- Det generelle utgangspunkt: Sammenhengen med vedtakets formål; jf §18 og § 1.
- Den individuelle vurdering

1) Formålsvurderingen (§ 18; jf § 1)

- Styrke tjenestemottakers muligheter til å bli selvforsørget gjennom arbeid.
- Øke inntekter
- Redusere utgifter

Tema 2: Nær sammenheng med vedtaket (forts)

2) Den individuelle vurderingen

- Utgangspunktet: Hva er årsaken til denne tjenestemottakerens behov for stønad → den enkeltes behov, situasjon og forutsetninger.
- Hvilke vilkår er formålstjenlige og hensiktsmessig for denne søkeren sett hen til årsaken for stønadsbehovet og muligheten for å kunne bli selvhjulpen.
- En «nå-vurdering»: Er det forhold som gjør at det i dette tilfelle i denne situasjonen likevel ikke er hensiktsmessig (F.eks. helsesituasjonen, bosituasjon, ansvar for barn...)

Tema 2: Nær sammenheng med vedtaket (forts)

- **Grensen mot kontrolltiltak:**
 - Vilkårssetting vil ofte også innebære et element av kontroll.
 - Grensen mot rene kontroll- og straffemål → neppe adgang til!

Tema 3:

«Forholdsmessighetsvurderingen»

- Vilkår er pr. definisjon inngrep i «handle- og valgfrihet»
 - Lovlig å pålegge en byrde og begrense handle- og valgfrihet!
 - Men: Grensen går når vilkårene blir
 - «uforholdsmessig byrdefulle» eller
 - «begrenser handle- eller valgfriheten på en urimelig måte».

Tema 3:

«Forholdsmessighetsvurderingen» (forts)

- Meget skjønnsmessige formuleringer/vurderinger
- Krav om individuell vurdering
 - Betydningen for denne søkeren
 - Betydningen for søkerens familie – særlig barn!
- «Uforholdsmessig byrdefullt»
 - *Eksempel: Arbeidsplikt neppe lovlig!*
- «Forholdsmessighetsvurdering»
 - Grenser ved integritetskrenkende vilkår
 - Grenser mot støtende vilkår

VII

NÆRMERE OM VILKÅR OM ARBEIDSPLIKT OG AKTIVITETSPLIKT

(Sotjl § 20 første ledd/§ 20a)

ARBEIDSPLIKT OG AKTIVITETSPLIKT

§ 20. *Bruk av vilkår*

Det kan settes vilkår for tildeling av økonomisk stønad, herunder at mottakeren i stønadsperioden skal utføre passende arbeidsoppgaver i bostedskommunen

§ 20a. *Bruk av vilkår for personer under 30 år*

Det skal stilles vilkår om aktivitet for tildeling av økonomisk stønad til personer under 30 år, med mindre tungtveiende grunner taler mot det. (...)

ARBEIDSPLIKT OG AKTIVITETSPLIKT (forts)

Bestemmelsene - sammenligning:

- Fellestrekk
 - Begge pålegger meget inngripende vilkår → Neppe adgang etter den alminnelige vilkårs læren. → For byrdefullt.
 - Begge undergitt den «alminnelige» vilkårs læren → Bestemmelsenes andre ledd
- Ulikheter
 - Arbeidsplikt → Må begrunnes
 - Aktivitetsplikt → Det er unntaket fra plikten som må begrunnes

Arbeidsplikten § 20 første ledd

- **Historien bak bestemmelsen** (Dok 8:31 (1990-91))
 - Hensynet til stønadsmottakeren: Ut av passivitet – arbeidstrening
 - Kommunens gjenytelse
 - Kontrolltiltak med oppmøte mv.
- **Hvordan skal dette tolkes?**
 - Disse formål vs. lovens uttalte formål i §§ 18 og 1: Er disse begrunnelsene likestilt?
 - Her er det snakk om inngrep i en rettighet → Lovens formål og de alminnelige vilkårskrav må ha større vekt enn de generelle begrunnelser for det private lovforslaget.

Arbeidsplikten § 20 første ledd (forts)

Vurderingene:

- Gir adgang til å stille vilkår om «*passende arbeidsoppgaver*» i kommunen
- Hva er «passende arbeidsoppgaver»
 - Må vurderes mot formålet!
 - Må vurderes individuelt
 - Den alminnelige alminnelige vilkårslæren gleder (jf § 20 i annet ledd)

Aktivitetsplikten § 20a

§ 20 a. *Bruk av vilkår for personer under 30 år*

Det skal stilles vilkår om aktivitet for tildeling av økonomisk stønad til personer under 30 år, med mindre tungtveiende grunner taler mot det. Det kan også stilles andre vilkår for tildeling av økonomisk stønad, inkludert vilkår etter § 25.

Vilkårene må ha nær sammenheng med vedtaket. De må ikke være uforholdsmessig byrdefulle for stønadsmottakeren eller begrense hans eller hennes handle- og valgfrihet på en urimelig måte. Vilkårene må heller ikke være i strid med andre bestemmelser i loven her eller i andre lover.

Ved brudd på vilkår kan det fattes vedtak om at stønaden reduseres, forutsatt at det i vedtaket om stønad er informert om muligheten for slik reduksjon. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om reduksjon av stønaden.

Aktivitetsplikten § 20a (forts)

Historien:

- Tema siden den gamle loven av 1991 – og særlig etter Lov om sosiale tjenester i NAV (2009 loven)
- Vedtatt i 7. april 2015
 - Stortinget besluttet: Ikke iverksettelse før kommunene blir kompensert for eventuelle merutgifter.
- Kommunene plikter å ha aktivitetstilbud
 - *«Kommunen må både kunne tilby lavterksel aktivitetstiltak for personer som vil ha arbeid som et langsiktig og usikkert mål, og arbeidsrettede aktiviteter for personer som har arbeidsevne, men som har behov for å vedlikeholde sin kompetanse i påvente av et egnet arbeidstilbud.»*

Aktivitetsplikten § 20a (forts)

Rettskildebildet:

- Forarbeider
 - Prop.39 L (2014-2015): Vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold
 - Innst.111 L (2016-2017): Aktivitetsplikt for **unge mottakere** av stønad til livsopphold
- Rundskrivet: Revidert våren 2017

Aktivitetsplikten § 20a (forts)

Nærmere om aktivitetsplikten:

- Aktivitetsplikten er ikke «eksklusiv» - kan gis i kombinasjon med andre tiltak i tillegg til en lovfestet plikt til å stille vilkår om aktivitet.

«30 års regelen»

- Nå besluttet: Det er mest hensiktsmessig i første omgang å innføre denne aktivitetsplikten for mottakere under 30 år.
- Gjelder alle under 30 år; men skal ikke tolkes antitetisk:
«Det understrekes imidlertid at det er ønskelig at kommunene stiller krav om aktivitet også for dem over 30 år dersom dette vurderes som hensiktsmessig etter en individuell vurdering, selv om det ikke innføres en plikt til dette nå.»

Aktivitetsplikten § 20a (forts)

- **De to sentrale tema:**
 - 1) Skal aktivitetsplikten pålegges
 - 2) Fastsettelse av aktiviteten: Type – omgang – tid...

Søker du sosialhjelp?

NAV Tønsberg stiller vilkår om at du skal møte opp og delta i aktivitet for å få innvilget økonomisk stønad

Du får mer informasjon av en av våre veiledere

Søker du sosialhjelp og er under 30 år?

NAV Tønsberg stiller vilkår om at du skal møte opp og delta i aktivitet for å få innvilget økonomisk stønad

Du får mer informasjon av en av våre veiledere

Søker du sosialhjelp?

NAV Horten stiller vilkår om at du skal møte opp og delta i aktivitet for å få innvilget økonomisk stønad

Du får mer informasjon av en av våre veiledere

Søker du sosialhjelp?

NAV Sandefjord stiller vilkår om at du skal møte opp og delta i aktivitet for å få innvilget økonomisk stønad.

Du får mer informasjon av en av våre veiledere.

Fylkesmannens vurdering

Ikke «i tråd med lovverk» på området fordi teksten

- *«kan oppfattes som at det å være i aktivitet er en betingelse for å få vurdert sin søknad om økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven.»*
- *«kan føre til at vanskeligstilt ungdom som fyller vilkårene for økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven §§ 18 og 19 ikke fremsetter søknad fordi de enten ikke er i aktivitet eller ikke er i stand til å være i aktivitet på søknadstidspunktet. Dette er feil lovforståelse av sosialtjenesteloven §§ 4, 18, 19 og 20a.»*

Aktivitetsplikten § 20a (forts)

- **Vurderingene: To tema**
 - Tema 1: Skal aktivitetsplikten pålegges
 - Tema 2. Fastsettelse av aktiviteten: Type – omgang – tid...
- **Tema 1: Vurderingen av om aktivitetsplikt skal pålegges**
 - Utgangspunktet: «skal»
 - Unntak ved «tungtveiende grunner»
 - «Med tungtveiende grunner siktes det til forhold ved den enkelte stønadsmottaker eller den situasjon vedkommende er i, som gjør at aktivitet på vedtakstidspunktet ikke anses som formålstjenlig eller realistisk. (...) Dette kan være helsemessige forhold, tunge omsorgsoppgaver, boligproblemer og annet. Kommunen vil da måtte følge opp stønadsmottakeren med tiltak og støtte, og stille vilkår om aktivitet når det ikke lenger foreligger tungtveiende grunner for unntak.»

Aktivitetsplikten § 20a (forts)

Tema 1: Om aktivitetsplikt skal pålegges (forts)

- Forarbeidene nevner følgende «grupper» som normalt vil være unntatt:
 - «uføretrygdede som mottar supplerende stønad etter sosialtjenesteloven
 - Andre (...) som mottar statlige livsoppholdsytelser og supplerende stønad etter sosialtjenesteloven (...) dersom de allerede deltar i aktivitet etter annet regelverk.
 - Personer som er i fulltids arbeid og mottar supplerende stønad til lønn,
 - Personer som egentlig er selvforsørget, men som trenger stønad i en kort overgangsperiode vil også kunne ha tungtveiende grunner for å unntas fra aktivitetskrav.»

Aktivitetsplikten § 20a (forts)

Tema 2: Fastsetteinnholdet i aktivitetsplikten

- Individuell vurdering av aktivitet omfatter
 - Type aktivitet
 - Omfanget av aktivitet
 - Varighet av aktivitet

Aktivitetsplikten § 20a (forts)

Den individuelle vurderingen (forts): Fra forarbeidene:

- «*Aktiviteten som pålegges skal være individelt tilpasset den enkeltes behov og funksjonsnivå.*»
- De alminnelige vilkårskrav gjelder.
 - «*Kravene som stilles til vilkår etter andre ledd, er gjort gjeldende for vilkår etter første ledd, første og andre punktum.*»
- Vurderinger mot formålet:
 - «*Aktiviteten skal være egnet til å styrke stønadsmottakerens muligheter for å komme i arbeid eller skole og ha som mål at stønadsmottakeren skal bli helt eller delvis selvhjulpen.*»
 - «*Aktiviteten skal styrke stønadsmottakerens muligheter for arbeid eller utdanning. Den skal være arbeidsrettet og meningsfull for den enkelte.*»

VII

BRUDD PÅ FASTSATTE VILKÅR

IX BRUDD PÅ FASTSATE VILKÅR

- **Sotjl § 20 & § 20a tredje ledd:**

«Ved brudd på vilkår kan det fattes vedtak om at stønaden reduseres, forutsatt at det i vedtaket om stønad er informert om muligheten for slik reduksjon. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om reduksjon av stønaden.»

IX BRUDD PÅ FASTSATTE VILKÅR (forts)

I hovedsak: Lovfesting av nåværende praksis (Jf. rundskrivet)

- Rundskrivet pkt 4.20.3.2.8: «Konsekvensen skal klart fremkomme av vedtaket *om tildeling av økonomisk stønad*»
- «Kan» vurderingen: *Individuell vurdering*
 - Som Rundskrivet: «*Det må være en forholdsmessighet mellom bruddet og konsekvensen. Dette innebærer at omfanget av konsekvensen, også i tid, må stå i forhold til bruddet, og ha sammenheng med stønaden som vilkåret er knyttet til, ved at stønaden reduseres eller stanses.*»
 - Forarbeidene sier: «*Selv om forslaget regulerer adgangen til å gi konsekvenser for brudd på vilkår, må ikke ethvert brudd medføre konsekvenser. Det må sees hen til årsaken til at vilkåret ikke er oppfylt og særlige forhold ved stønadsmottaker.*»

IX BRUDD PÅ FASTSATE VILKÅR (forts)

- **Reduksjon til hvilket nivå** → Falle helt bort eller bare reduksjon?
 - Prop.39 L (2014-2015): «*Ved brudd på vilkår vil stønaden kunne reduseres*»
 - Innst.111 L (2016-2017): «*Det foreslås at det ved brudd på vilkår kan fattes vedtak om at stønaden reduseres helt eller delvis.*»
- **Selve vurderingen:**
 - «*Selv om stønadsnivået prinsipielt sett kan reduseres betydelig, begrenses adgangen av de alminnelige nødhjelpsbetraktningene.*
 - *Stønaden kan ikke reduseres til et uforsvarlig lavt nivå.*
 - *Dersom stønadsmottaker forsørger barn, bør det likevel tas særlige hensyn.*»
 - Og videre: «*Avhengig av vilkårets karakter og begrunnelse vil kommunen kunne vurdere om andre konsekvenser er mer hensiktsmessige.*»

IX BRUDD PÅ FASTSATTE VILKÅR (forts)

Saksbehandlingen – fra forarbeidene:

- *«Vedtak om reduksjon er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Konsekvensene må knyttes til det løpende stønadsvedtaket, hvor vilkårene fremkommer.»*
- *«Stønadmottakeren må i innvilgelsesvedtaket gjøres tydelig kjent med hva aktivitetsplikten innebærer, hva som kreves for at plikten skal anses oppfylt, og hva som kan bli konsekvensene av eventuelle brudd på vilkårene.»*

VIII

SAKBEHANDLINGEN

VIII SAKBEHANDLINGEN

Innledning

- Fastsettelse av vilkår etter §§ 20 og 20a er «enkeltvedtak».
- Beslutning om av sanksjon på vilkårsbrudd er enkeltvedtak
 - Forarbeidene: *«Konsekvenser ved brudd på vilkår vil alltid måtte fastsettes i et enkeltvedtak som vil kunne påklages.»*

VIII SAKBEHANDLINGEN (forts)

Saksbehandlingen:

- Normalt skjer vilkårsfastsettelsen samtidig med vedtaket, og saksbehandlingen følger da samme prosess (sosialtjenesteloven, forvaltningsloven, ulovfestede forvaltningsprinsipper)
- Vilkåret er et selvstendig element i vedtaket og må følge begrunnelsesregelen i fvl §§ 24 og 25
 - Skriftlighet (fvl § 24)
 - Begrunnelse (fvl § 25)
 - Jussen
 - Faktum
 - Skjønnsvurderingen

VIII SAKBEHANDLINGEN (forts)

Vedr. aktivitetsplikt:

- Beslutning om ikke å pålegge aktivitetsplikt er ikke et enkeltvedtak?
- Forarbeidene: «I de tilfeller hvor det vurderes at det ikke skal stilles vilkår om aktivitet, skal dette ikke begrunnes i selve vedtaket. Disse vedtakene vil dermed kun gjelde tildeling av stønad (og eventuelt andre vilkår enn aktivitet). Kommunen må likevel være i stand til å dokumentere at det har vært gjort slike vurderinger som en del av saksbehandlingen.»

VIII SAKSBEHANDLINGEN (forts)

To grunnlag for endring av vedtak:

- Endring etter klage (Fvl § 28 flg)
- Endring av eget tiltak (Fvl § 35)
 - Endring kan da skje dersom:
 - «endringen ikke er til skade for noen»
 - «underretning om vedtaket ikke er kommet fram til vedkommende»
 - «vedtaket må anses ugyldig, eller»
 - «endringsadgangen følger av vedtaket selv», eller
 - «endringsadgangen følger av alminnelige forvaltningsrettslige regler.»

VIII SAKBEHANDLINGEN (forts)

Avgjørelse om iverksettelse sanksjon mot vilkårsbrudd (Sotjl § 20 og 20a)

- Avgjørelsen er et enkeltvedtak.
- Vanlige saksbehandlingsregler må følges
 - Forhåndsvarsel (fvl § 16)
 - Utredningsplikten (fvl § 17)
 - Sotjl § 42 *Plikt til å rådføre seg med tjenestemottaker*
- Iverksettelsesvedtaket skal være:
 - Skriftlig (fvl § 24)
 - Begrunnet (fvl § 25)

Fvl § 16 Forhåndsvarsel

Part som ikke allerede ved søknad eller på annen måte har uttalt seg i saken, skal varsles før vedtak treffes og gis høve til å uttale seg innen en nærmere angitt frist. (...)

Forhåndsvarslet skal gjøre greie for hva saken gjelder og ellers inneholde det som anses påkrevd for at parten på forsvarlig måte kan vareta sitt tarv. I regelen gis forhåndsvarsel skriftlig. Er det særlig byrdefullt å gi skriftlig underretning, kan underretningen gis muntlig eller på annen måte.

Forhåndsvarsling kan unnlates dersom:

- a) slik varsling ikke er praktisk mulig eller vil medføre fare for at vedtaket ikke kan gjennomføres,
- b) parten ikke har kjent adresse og ettersporing av ham vil kreve mer tid eller arbeid enn rimelig i forhold til partens interesser og til betydningen av varslet,
- c) vedkommende part allerede på annen måte har fått kjennskap til at vedtak skal treffes og har hatt rimelig foranledning og tid til å uttale seg, eller varsel av andre grunner må anses åpenbart unødvendig.

Fvl § 17. Forvaltningsorganets utrednings- og informasjonsplikt

Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. (...)

Dersom det under saksforberedelsen mottar opplysninger om en part eller den virksomhet han driver eller planlegger, og parten etter §§ 18 til 19 har rett til å gjøre seg kjent med disse opplysninger, skal de forelegges ham til uttalelse. Dette gjelder likevel ikke når

- a) opplysningene bekreftes av framstilling som parten selv har gitt eller kontrollert i anledning av saken eller parten ikke har kjent oppholdssted,
- b) rask avgjørelse i saken er påkrevd av hensyn til andre parter eller offentlige interesser,
- c) opplysningene ikke har avgjørende betydning for vedtaket eller underretning av andre grunner er unødvendig eller uhensiktsmessig ut fra hensynet til parten selv, for eksempel fordi han vil bli gjort kjent med opplysningene ved melding om vedtaket.

Sotjl § 42. *Plikt til å rådføre seg med tjenestemottaker*

«Tjenestetilbudet skal så langt som mulig utformes i samarbeid med tjenestemottaker. Det skal legges stor vekt på hva vedkommende mener.»

VIII SAKBEHANDLINGEN (forts)

Omgåelser av å treffe vedtak (faktiske handlinger, avtaler ol.)

- **Handling i stedet for vedtak?**
 - Handling som i realiteten er et vilkår skal følge saksbehandlingsreglene for vilkår
- **Avtale i stedet for vedtak?**
 - Forarbeidene om aktivitetsplikt: *«Som en del høringsinstanser påpeker, får stønadsmottakere (...) gjerne aktivitetstilbud og individuell oppfølging uten at det stilles vilkår i vedtaks form. (...) det anses som en fordel at deltakelse i aktivitet baseres på avtale og ikke ved å pålegge plikter. Departementet mener at hensynet til stønadsmottakernes rettssikkerhet tilsier at krav om aktivitet skal framgå av vedtak med de rettigheter til klage og overprøving det medfører.»*
 - Andre vilkår: Samme prinsipper.

IX

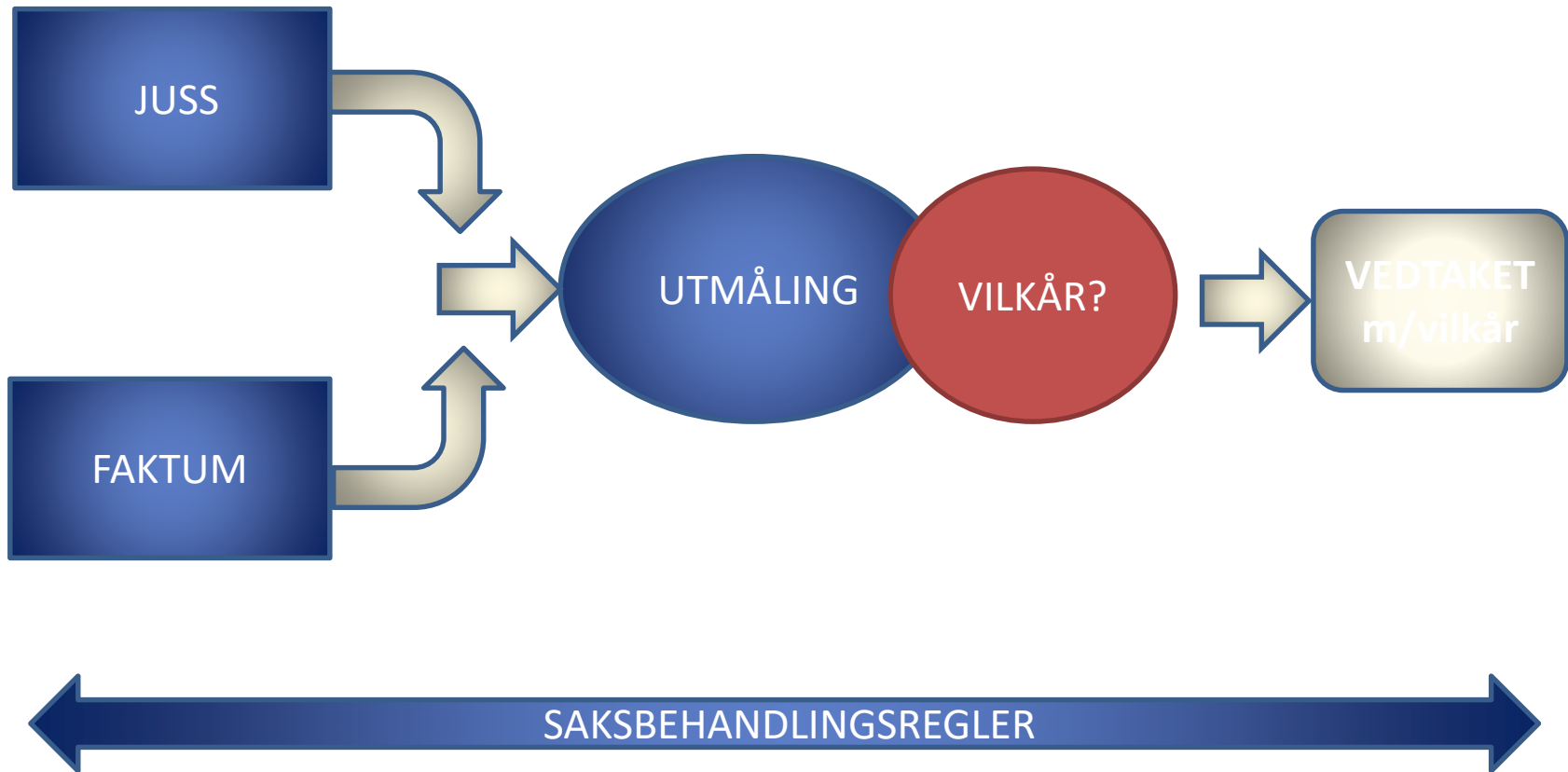
OPPSUMMERING

§ 48. Fylkesmannens kompetanse i klagesaker

Fylkesmannen kan prøve *alle sider av vedtaket*. Når det gjelder prøvingen av *det frie skjønn*, kan fylkesmannen likevel bare endre vedtaket når skjønnen er *åpenbart urimelig*.

- *alle sider av vedtaket ?*
- *det frie skjønn / ”åpenbart urimelig”*

AVGJØRELSESPROSESSEN

Ung mann lei av NAV

Fredrik er 31 år og har prøvd mange ulike tiltak i NAV uten å komme i jobb. De siste årene har han mottatt sosialhjelp på vilkår om å søke jobb. Han søker, men får ikke jobb.

Nå er han sint på NAV og «hele NAV-systemet». Han vil ikke følge vilkårene som er stilt til ham, for han ser ikke vitsen med det.

Hva legger du vekt på i den individuelle vurderingen som gjelder vilkår?

Ønsker jobb, men NAV anbefaler uføretrygd

Kristin er i 40-årene og ønsker å jobbe, men hun har store personlige problemer som gjør det vanskelig. Hun har mottatt ulike stønader og sosialhjelp fra NAV i en årrekke. NAV har rådet henne til å søke uføretrygd, men det nekter hun å gjøre.

Hva legger du vekt på i den individuelle vurderingen av vilkår?

Brudd på vilkår!

Kenneth er 19 år og har sluttet på videregående. Han mottar for tiden sosialhjelp på vilkår om å stille opp på et prosjekt i kommunen 4 dager i uka. Det står i vedtaket at han blir trukket med kr 100,- pr dag dersom han ikke møter opp.

Han har ikke møtt de to siste ukene, og ikke gitt noe beskjed.

Hva gjør du videre med denne saken?

Ung person som nekter å følge vilkår

Morten er 25 år og har nylig kommet til Norge etter et par år i utlandet (jordomseiling og litt småjobbing). Han står uten midler, og søker om økonomisk stønad.

Han har fått informasjon om den nye ordningen med «aktivitetsplikt». Dette nekter han fullstendig, og vil ikke finne seg i det. Han har mange argumenter for sitt syn.

Ved vurderingen av vilkår - hva legger du vekt på i den individuelle vurderingen ?